

2025-08-25

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: MSN-2025-00174

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden lämnar svar på frågan om livsmedelstillsynsavgift för den ideella föreningen Allianskyrkan i Älta

Förslag till beslut

1. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden lämnar svar på begäran angående livsmedelstillsynsavgift för en ideell förening i enlighet med bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 25 augusti 2025.

Sammanfattning av ärendet

Miljötillsynsenheten utför livsmedelskontroller på alla typer av livsmedelsverksamheter, oavsett om de drivs med vinst eller ideellt och oavsett organisationsform. Alla verksamheter som säljer eller serverar mat måste registreras hos miljö- och stadsbyggnadsnämnden (nämnden) i kommunen och följa livsmedelslagstiftningen. Nämnden är skyldig att följa gällande lag och den taxa som beslutats av kommunfullmäktige för att säkerställa att livsmedel som når konsumenterna är säkra samt att avgifterna är lika och rättvisa för alla livsmedelsverksamheter.

Den 13 juli 2025 överklagade Allianskyrkan i Älta avgiften inom föreskriven tid, och ärendet skickades vidare till länsstyrelsen. Verksamheten har även begärt ett svar från nämndens politiker om avgiften anses rimlig för en ideell förening.

Allianskyrkan i Älta serverar fika och enklare middagar med viss kontinuitet och omfattning, och omfattas därför av reglerna för livsmedelsverksamhet och måste vara registrerad. Avgifterna täcker nämndens kostnader för tillsyn och kontroller, inklusive registrering, planering, tillsynsbesök och efterarbete.

Enligt riskklassningsmodellen får Allianskyrkan i Älta två kontroller per femårsperiod. Nästa planerade kontroll sker om tre eller fyra år beroende på nämndens planering. Modellen möjliggör även en reducerad kontrollfrekvens för livsmedelsverksamheter som konsekvent följer livsmedelslagstiftningen.

Ärendet

Bakgrund

Hälsoskyddsgruppen utför tillsyn på vissa verksamheter som även livsmedelsgruppen ansvarar för. Grupperna kan dra nytta av varandras arbete, därför är samarbete mellan dem viktigt.

I april 2025 fick livsmedelsgruppen ett tips från hälsoskyddsgruppen. En hälsoskyddsinspektör hade då upptäckt att Allianskyrkan i Älta driver en livsmedelsverksamhet utan att vara registrerad.

I början av maj kontaktades Allianskyrkan i Älta. De bekräftade då att de serverar fika samt lagar mat några gånger per år och att detta har pågått under flera år. Eftersom verksamheten startade före den 1 januari 2019 är sanktionsavgift inte aktuell. Verksamheten uppmanades att omgående registrera sin livsmedelsverksamhet.

Den 17 maj 2025 inkom en anmälan om livsmedelsverksamhet till miljötillsynsenheten. När en ny livsmedelsverksamhet startar bokas en första kontroll inom cirka en månad. Syftet med kontrollen är att se till att verksamheten följer gällande regler och att maten som serveras är säker. Den första kontrollen bokades till den 19 juni 2025.

Efter genomförd kontroll skickas en kontrollrapport med anteckningar och eventuella brister som behöver åtgärdas. Samtidigt fattas ett beslut om avgift där det framgår hur lång tid kontrollen tog samt vilken avgift verksamheten ska betala. Kontrollrapporten och avgiftsbeslutet skickades till verksamheten den 26 juni 2025.

Den 13 juli 2025 inkom en överklagan av avgiften. Överklagandet inkom till miljötillsynsenheten i rätt tid, det vill säga inom tre veckor från det att beslutet mottogs. Ärendet har därför skickats vidare till länsstyrelsen för prövning, vilket även meddelats verksamheten. Samma dag skickade verksamheten en epost med önskemål om att få ett svar från nämndens politiker om de anser att avgiften är rimlig för en ideell förening.

Miljötillsynsenheten besvarade frågorna via epost den 13 augusti på nämndens vägnar. Frågeställaren har dock framfört att de även önskar ett formellt svar direkt från nämnden. Ärendet kommer därför att hanteras vidare och tas upp vid septembernämnden.

Miljötillsynsenhetens utredning och bedömning

Nämndens skyldigheter enligt lagstiftningen

Alla verksamheter som säljer eller serverar mat måste registreras hos kommunen enligt livsmedelslagen, oavsett om de är ideella, offentliga eller kommersiella, samt oavsett om den är vinstdrivande eller inte.

En livsmedelsverksamhet ska uppfylla kriterierna om viss kontinuitet och viss organisation. Detta gäller både privata och offentliga verksamheter som på något sätt arbetar med livsmedel, i enlighet med EU:s regler. Det framgår av beaktandesats 9 i förordning (EG) nr 852/2004.

Alla privata eller offentliga verksamheter som, med eller utan vinstsyfte, hanterar någon del av livsmedelskedjan, från produktion till försäljning, benämns som livsmedelsföretag i artikel 3.2 i förordning (EG) nr 178/2002.

Syftet med registreringen är att nämnden ska få kännedom om vilken typ av verksamhet som bedrivs, var den finns och kunna utföra kontroller. Detta är nödvändigt för att nämnden ska kunna säkerställa att livsmedelsverksamheten följer gällande lagstiftning och att livsmedel som når konsumenterna är säkra.

Det är verksamhetsutövarens ansvar att registrera verksamheten innan den startar. Verksamheten är också skyldig att informera nämnden om eventuella förändringar så att nämnden alltid har uppdaterad information om verksamheten. Detta framgår av artikel 6.2 i förordning (EG) nr 852/2004.

Livsmedelsverksamhet ska skriftligen anmäla sin anläggning till kontrollmyndigheten i den kommun där verksamheten ska bedrivas. 2 § LIVSFS 2022:8.

Om avgiften

Avgifterna för livsmedelskontroll regleras i en taxa som beslutas årligen av kommunfullmäktige. Taxan syftar till att täcka nämndens kostnader för livsmedelskontroll och tillsyn. Enligt livsmedelslagen är nämnden skyldig att ta ut avgift för de kontroller som utförs. 1 § Taxa för prövning och kontroll inom livsmedels- och foderområdena.

För en nyregistrerad livsmedelsverksamhet blir kostnaden högre det första året eftersom både registreringsavgift och kontrollavgift tas ut. Avgiften baseras på den faktiska tidsåtgången för kontrollen, vilken omfattar inte bara tillsyn på plats utan även förberedelser, inläsning av ärendet, hantering av uppgifter och efterarbete. Detta motsvarar i genomsnitt cirka fyra timmar och tas ut i efterhand efter utförd kontroll.

Under kontrollerna går även riskklassningsmodellen igenom för att verksamheten ska få rätt risknivå. Modellen avgör hur många kontroller nämnden ska utföra under en

femårsperiod. Den lägsta kontrollfrekvensen är en kontroll på fem år medan den högsta är 40 kontroller på fem år, alltså åtta kontroller per år.

Uppbyggnad av livsmedelstaxan:

- Riskklass: Verksamheter delas in i olika riskklasser beroende på hur de hanterar livsmedel och hur stora de är. Riskklassen påverkas bland annat av vilken typ av mat som hanteras, hur maten tillagas, verksamhetens storlek och hur många personer som arbetar med maten.
- Kontrollfrekvens: Det visar hur ofta en livsmedelsverksamhet behöver kontrolleras av nämnden.
- Tidsåtgång: Den tid inspektören behöver lägga på kontrollen av en livsmedelsverksamhet. Avgiften baseras på hur mycket arbete kontrollen kräver, inte bara själva besöket i verksamheten. Det inkluderar förberedelser, själva tillsynen och efterarbete.

Verksamheter med låg risk, få personer som hanterar mat eller som inte kräver mycket tid vid kontroll, behöver inte kontrolleras varje år och betalar därför inte avgift årligen.

Bedömning av lämplig avgiftsnivå:

- Lagstadgade krav: Avgifterna för livsmedelskontroll måste följa de regler och riktlinjer som fastställs av Livsmedelsverket och andra myndigheter. Det innebär att kommunen inte kan sätta avgiften godtyckligt, utan den måste följa nationell lagstiftning.
- Kostnadstäckning: Avgifterna ska täcka de faktiska kostnaderna för livsmedelskontrollen, såsom personal, utbildning och utrustning. Syftet är att avgiften speglar det arbete som faktiskt krävs för att säkerställa att livsmedelsverksamheterna följer lagen och att livsmedel som når konsumenterna är säkra.
- Jämförelse med andra kommuner: Nacka kommun ser till att avgifterna är på en nivå som är jämförbar med andra kommuner, för att vara rättvisa och konkurrensneutrala. Det innebär att livsmedelsverksamheter i Nacka inte ska betala oproportionerligt mycket eller lite jämfört med liknande verksamheter i andra kommuner. För att underlätta jämförelser används nyckeltal för miljökontoren i Stockholms län, som tas fram av Miljösamverkan Stockholms Län. Dessa nyckeltal gör det möjligt att jämföra verksamheten och kostnadsnivån mellan olika kommuner.
- Prisindex för kommunal verksamhet (PKV): Avgifterna följer utvecklingen av de kostnader som kommuner har för att tillhandahålla tjänsten. Prisindexet, som tas fram av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), visar hur kommunala kostnader förändras över tid, till exempel på grund av löneökningar,

prisförändringar på utrustning eller andra driftskostnader. Genom årliga justeringar med PKV säkerställs att handläggningskostnaden per timme alltid speglar de verkliga kostnaderna för kontrollen. Detta gör avgiften rättvis både för kommunen och för verksamheterna.

Möjlighet till nedsättning av kontrollfrekvens

Risikklassningsmodellen används för att bedöma hur ofta en livsmedelsverksamhet ska kontrolleras. Modellen ger även verksamhetsutövare möjlighet till sänkt kontrollfrekvens, så kallad reduktion. Om en verksamhet uppvisar god efterlevnad av livsmedelslagstiftningen kan nämnden besluta att minska antalet kontroller under en femårsperiod.

Vid bedömningen av reduktion tar nämnden hänsyn till verksamhetens tidigare resultat från offentlig livsmedelskontroll, inklusive eventuella brister och hur snabbt dessa har åtgärdats. Syftet med reduktionen är att ge fördelar till verksamheter som arbetar systematiskt med livsmedelssäkerhet.

Slutsatsen

Miljötillsynsenheten har under lång tid utfört livsmedelskontroller på alla typer av livsmedelsverksamheter oavsett om de drivs med vinst eller ideellt samt oavsett organisationsform. Bedömningen utgår från kriterierna för vad som ska räknas som en livsmedelsverksamhet, vilket innebär att verksamheten ska ha viss kontinuitet och viss organisation.

Nämnden är skyldig att följa gällande lagstiftning och den taxa som beslutats av kommunfullmäktige. Syftet är att säkerställa att alla livsmedel som når konsumenterna är säkra samt att avgifterna är lika för alla verksamheter. På så sätt säkerställs att ingen verksamhet särbehandlas och att alla får samma villkor för kontroll.

Eftersom Allianskyrkan i Älta serverar fika och enklare middagar med viss kontinuitet och organisation omfattas verksamheten av reglerna för livsmedelsverksamhet och behöver därför vara registrerad. Avgifterna används för att täcka nämndens kostnader för kontroll och för att säkerställa att de livsmedel som serveras är säkra för alla besökare. Varje verksamhet ansvarar själv för kostnaderna för sin egen livsmedelskontroll.

Enligt riskklassningsmodellen får Allianskyrkan i Älta två kontroller under en femårsperiod utifrån den nuvarande hanteringen. Nästa planerade kontroll kommer att ske om tre eller fyra år, beroende på nämndens planering.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet innebär inga mätbara ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Ärendet har inga direkta konsekvenser för barn.

Konsekvenser för klimat och miljö

Ärendet har inga direkta konsekvenser för klimat och miljö.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 25 augusti 2025

Bilaga 1. Förslag till svar

Bilaga 2. Inkommen skrivelse från Allianskyrkan i Älta daterad 13 juli 2025.

Bilaga 3. Svar via epost

Emma Rosengren
Enhetschef
Miljötillsynsenheten

Jessenia Amau Mallque
Gruppchef
Miljötillsynsenheten

Beslutet ska skickas till:

- Frågeställare